

CIVICHERITAGE

2023-1-EE01-KA220-ADU-000150753

KOOLITUSPROGRAMM

WP2: CIVIC HERITAGE ACADEMY

**Co-funded by
the European Union**

Rahastanud Euroopa Liit. Käesolevas materjalis esitatud seisukohad ja arvamused on üksnes autori(te) omad ega pruugi kajastada Euroopa Liidu ega Haridus- ja Noorteameti seisukohti. Euroopa Liit ega toetuse andja ei vastuta nende eest.

Sisukord

Sissejuhatus	4
Koolitusprogramm	4
Struktuur	5
Metoodika	5
ÕPPEMOODUL 1: Kuuluvustunne, identiteet ja kaasatus	6
Õpiväljundid	6
Ülevaade	6
Metoodika	6
Tunnikava	7
Õppemoodul 1: Hindamine	8
Allikad ja lisamaterjalid	9
ÕPPEMOODUL 2: Loovus ja ökodisain keraamikakunsti ja pärandi kaudu	11
Õpiväljundid	11
Ülevaade	11
Metoodika	12
Tunnikava	13
Õppemoodul 2: Hindamine	17
Allikad ja lisamaterjalid	18
ÕPPEMOODUL 3: Ettevõtlus	20
Õpiväljundid	20
Ülevaade	20
Metoodika	20
Tunnikava	21
Õppemoodul 3: Hindamine	23
Allikad ja lisamaterjalid	24
ÕPPEMOODUL 4: Kultuuridevaheline ja põlvkondadevaheline suhtlus	26
Õpiväljundid	26
Ülevaade	26
Metoodika	27
Tunnikava	27
Õppemoodul 4: Hindamine	29
Allikad ja lisamaterjalid	30

ÕPPEMOODUL 5: Jätkusuutlikkus	32
Õpiväljundid	32
Ülevaade	32
Metoodika	32
Tunnikava	33
Õppemoodul 5: Hindamine	35
Allikad ja lisamaterjalid	36
ÕPPEMOODUL 6: Võrgustikutöö	38
Õpiväljundid	38
Ülevaade	38
Metoodika	38
Tunnikava	39
Õppemoodul 6: Hindamine	41
Allikad ja lisamaterjalid	41
ÕPPEMOODUL 7: Digipädevused	43
Õpiväljundid	43
Ülevaade	43
Metoodika	43
Tunnikava	44
Õppemoodul 7: Hindamine	47
Allikad ja lisamaterjalid	47

Sissejuhatus

Civic Heritage Academy on tempokas ja praktiline õpikeskkond, kust spetsialistid leiavad kohe kasutusvalmis õppematerjale, juhiseid ja malle, mille abil õpetada ja juhendada õppijaid kultuuri- ja looduspärandi kaudu ning koos sellega.

Akadeemia koosneb kahest osast:

- Pädevusraamistik
- Koolitusprogramm

Pädevusraamistiku teemade ja koolitusprogrammi õppemoodulite seos on järgmine:

ÕM 1.	ÕM 2.	ÕM 3.	ÕM 4.	ÕM 5.	ÕM 6.	ÕM 7.
Kuuluvustunne, identiteet ja kaasatus	Loovus ja ökodisain	Ettevõtlus	Kultuuridevaheline ja põlvkondadevaheline suhtlus	Jätksuutlikkus	Võrgustikutöö	Digipädevused
1. Kultuuritundlike õpetamisviiside edendamine						
			2. Põlvkondadevaheline teadmiste edasiandmine kui haridusvorm			
				3. Kultuuri- ja looduspärandi kaitse sidumine jätkusuutliku arenguga, arendades samal ajal õppijate oskusi		
4. Liikumine pärandi kohta õpetamise juurest pärandi kaudu ja koos pärandiga õpetamise suunas						
5. Kultuuri- ja looduspärandi lõimimine ebasoodsas olukorras täiskasvanute koolitusse, suurendamaks õppijate teadmisi Euroopa rikkalikust kultuuri- ja looduspärandist.						

Seega on kolm läbivat teemat ja kaks teemat, mis on otseselt seotud konkreetsete õppemoodulitega.

Koolitusprogramm

Civic Heritage'i koolitusprogramm, mis põhineb pädevusraamistikul ja mida toetab teoreetiline käsiraamat, on Euroopa algatus, mille eesmärk on varustada koolitajaid vajalike pedagoogiliste lähenemisviiside ja õppematerjalidega, et koolitada ja juhendada ebasoodsas olukorras täiskasvanuid.

Programm koosneb praktilistest tegevustest, mis põhinevad levinud koolitusmeetoditel ja uuenduslikel praktilistel tööriistadel. Selle eesmärk on toetada koolitajaid koolitus- ja juhendamisprotsessis ning arendada ebasoodsas olukorras täiskasvanute pädevusi kultuuri- ja looduspärandi kaudu ning koos sellega, keskendudes järgmistele valdkondadele:

- kuuluvustunne, identiteet ja pühendumus
- loovus ja ökodisain
- jätkusuutlikkus
- võrgustikutöö
- ettevõtlus (ajajuhtimine, planeerimine, eelarvestamine, turundus jne)
- kultuuridevaheline ja põlvkondadevaheline suhtlus
- digipädevused

Struktuur

Koolitusprogrammi struktuur on järgmine:

- koolitusprogramm (52-leheküljeline PDF-dokument), mis sisaldab:
 - 7 õppemoodulit / koolitussessiooni
 - 7 meetodit (igal õppemoodulil on oma spetsiifiline metoodika)
 - 7 kultuuri- ja looduspärandi parimat tava koolituse eesmärgil
 - 7 harjutust, mis põhinevad pädevusraamistikus väljatöötatud õppemoodulitel
- PowerPointi esitlused iga õppetunni sisu kohta (kokku 15 õppetundi)

Metoodika

Civic Heritage'i projekti uuenduslik metoodika põhineb arusaamal, et pärand on väärtuslik tööriist ja hariduslik võimalus, mis ulatub kaugemale elitaarsetest kultuuri- ja vaba aja tegevustest. Pakkudes võimalusi õppida ja harjutada pärandiga seotud oskusi, saavad inimesed praktilise kogemuse, mida on võimalik rakendada paljudes valdkondades, näiteks kunstis, turismis, pärandi säilitamises ja ettevõtluses üldisemalt.

Lisaks võib kultuuripärandi tundmaõppimine edendada inimeste seas uhkustunnet, kuuluvustunnet ja kogukonnatunnet. See omakorda aitab tugevdada usaldust, motivatsiooni, aktiivset osalemist, kultuuridevahelist kooseksisteerimist ja sotsiaalset sidusust.

Projekt on uuenduslik ka seetõttu, et käsitleb Euroopa Liidu kultuuri- ja looduspärandit tervikuna. Kohalik ja riiklik kultuuri- ning looduspärand asetatakse ühte laiemasse konteksti, et tugevdada kodanike kuuluvustunnet Euroopasse: „Ühtsed mitmekesisuses“.

ÕPPEMOODUL 1: Kuuluvustunne, identiteet ja kaasatus

Õpiväljundid

Õppemooduli lõpuks õppijad:

- mõistavad kultuuri- ja looduspärandi olulisust kogukonna identiteedi ja kuuluvustunde kujunemisel;
- oskavad rakendada pärandiga seotud käsitlusi kogukondade kaasamiseks kultuuri- ja loodusressursside säilitamisse;
- toetavad kultuuridevahelist mõistmist ja edendavad kogukondade kaasatust pärandipõhiste projektide kaudu.

Ülevaade

See õppemoodul käsitleb, kuidas kultuuri- ja looduspärand aitab kujundada nii individuaalseid kui ka kollektiivseid identiteete ning tugevdab kogukondades kuuluvustunnet ja aktiivset osalemist. Osalejad õpivad, kuidas kasutada pärandit „sildade“ loomiseks erinevate kultuurirühmade vahel ning kuidas rakendada seda sotsiaalse sidususe edendamise vahendina.

Moodul rõhutab kodanikuaktiivsuse tähtsust ning pärandi rolli jätkusuutlike ja kaasavate kogukondade loomisel.

Metoodika

Õppemoodul põhineb kultuuritundlikul pedagoogikal, julgustades õppijaid käsitlema pärandit teoreetiliste teadmiste, parimate tavade ja praktiliste tegevuste kaudu. Metoodika keskendub õppimisele kultuuri- ja looduspärandi kaudu ning koos sellega, kasutades pärandit vahendina erinevate kogukonnaliikmete vaheliste sidemete loomiseks.

Selline lähenemine aitab muuta pärandihariduse kättesaadavaks ja kaasavaks, liikudes eemale elitaarsetest käsitlustest ning nähes pärandit kogukondade jõustamise vahendina.

Õppemoodul lõimib põlvkondadevahelist õppimist, kus nooremad ja vanemad põlvkonnad jagavad oma vaatenurki pärandile, tugevdades teadmiste ja traditsioonide edasiandmist. Samuti edendab see osaluslikku õpikeskkonda, kus kogukonnaliikmed osalevad aktiivselt aruteludes ja tegevustes, kujundades seeläbi suuremat omanikutunnet oma kultuuri- ja looduspärandi suhtes.

Parimaid tavasid kasutatakse juhtumiuuringutena, et näidata, kuidas kogukonnad on pärandi abil edukalt suurendanud sotsiaalset sidusust. Interaktiivsed tegevused kaasavad õppijaid probleemilahendusülesannetesse, mis on seotud pärandi hoidmise ja kogukonna arendamisega, ning arutelud toetavad refleksiooni selle üle, kuidas pärand saab aidata kaasa kaasavamate ühiskondade kujundamisele.

Tunnikava

See õppemoodul koosneb kahest tunnist:

1. tund: Pärand ja identiteet
2. tund: Kogukondade kaasamine pärandi kaudu

Järgnevalt on toodud mõlema tunni detailne tunnikava:

1. tund: Pealkiri	Pärand ja identiteet
Kestus	2 tundi
Vajalikud materjalid	- projektor - pabertahvlid - markerid - juhtumiuuringute töölehed
Tunni sisu	1. Teoreetiline osa (45 min) • Sissejuhatus kultuuri- ja looduspärandi mõistetes, identiteedi kujunemisse ning pärandi rolli kuuluvustunde loomisel kogukondades. • Arutelu selle üle, kuidas pärand võib toimida sillana erinevate kultuurirühmade vahel ja toetada kodanikuaktiivsust. 2. Parim tava (20 min) 3. Interaktiivne tegevus (35 min) Väikestes rühmades valivad osalejad oma piirkonnast ühe kultuuri- või looduspärandi objekti ning arutavad, kuidas seda saaks kasutada kogukonna identiteedi ja kaasatuse tugevdamiseks. 4. Arutelu ja refleksioon (25 min)

Juhendatud arutelu võimalike takistuste üle, mis võivad piirata pärandi kasutamist kogukonna arendamisel, ning võimalike lahenduste leidmine. Refleksioon selle üle, kuidas isiklikud kogemused pärandiga kujundavad identiteeti.

2. tund:	Kogukondade kaasamine pärandi kaudu
Pealkiri	
Kestus	2 tundi
Vajalikud materjalid	- digivahendid (sülearvutid või tahvelarvutid) - töölehed kogukonna kaasamise strateegiate kohta - pabertahvlid - markerid
Tunni sisu	1. Teoreetiline osa (45 min) • Sissejuhatus kogukonna kaasamise strateegiatesse ja tehnikatesse, mille abil kohalikke elanikke pärandiprojektidesse kaasata. • Arutelu lugude jutustamise, sündmuste ja partnerluste rolli üle kogukonna osaluse suurendamisel. 2. Parim tava (30 min) Näide projektist „Heritage for All“ („Pärand kõigile“), mis kaasas edukalt eri taustaga kogukonnaliikmeid ajaloolise objekti säilitamisse ja tõlgendamisse. 3. Interaktiivne tegevus (30 min) Osalejad töötavad välja miniprojekti, mille eesmärk on kaasata konkreetne sihtrühm (nt noored, eakad, vähemusgrupid) kohaliku pärandiobjekti või sündmuse kaudu. Digivahendeid kasutades kavandavad nad kampaania oma projekti tutvustamiseks kogukonnas. 4. Arutelu ja refleksioon Juhendatud refleksioon kogukondade kaasamisega seotud väljakutsete ning võimalike lahenduste üle, sealhulgas selle üle, kuidas ületada vastuseisu või ükskõiksust pärandialgatuste suhtes.

Õppemoodul 1: Hindamine

Õppemooduli hindamise eesmärk on hinnata õppijate arusaamist sellest, kuidas kultuuri- ja looduspärand aitab kujundada individuaalseid ja kollektiivseid identiteete ning toetab kogukondades kuuluvustunnet ja aktiivset osalemist.

Alljärgnevas tabelis on esitatud soovituslikud hindamiskomponendid, nende kriteeriumid ja hindamismeetodid.

Hindamiskomponendid	Kriteeriumid	Hindamismeetodid
1. Pärandi ja identiteedi käsitluste mõistmine	• Võime selgitada pärandi tähtsust identiteedi kujunemisel	• Kirjalikud refleksioonid • Rühmaarutelud
2. Kogukonna kaasamise strateegiad	• Loovus praktiliste lahenduste pakkumisel kogukondade kaasamiseks pärandi kaudu	• Rühmaprojekti esitlus • Kaasõppijate tagasiside
3. Parimate tavade rakendamine	• Võime integreerida parimaid tavasid projektiettepanekutesse	• Lõplik projektiettepanek • Koolitaja tagasiside

Allikad ja lisamaterjalid

Allikad

1. Hobsbawm, E., & Ranger, T. (toim). (1983). *The invention of Tradition*. Cambridge University Press.
See klassikaline teos käsitleb, kuidas „traditsioonid” on sageli hiljutised konstruktsioonid, mida kasutatakse autoriteedi, sotsiaalse sidususe ja rühmaidentiteedi legitimeerimiseks. Autorid näitavad, kuidas pärand ja traditsioon võivad olla teadlikult loodud või kujundatud identiteedi tugevdamiseks.
2. Anderson, B. (1983). *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. Verso.

Andersoni mõjukas teos käsitleb rahvuste ja rahvuslike identiteetide kujunemist kui sotsiaalset konstruktsiooni, mida loovad ühised sümbolid, keel ja meedia. Teos aitab mõista pärandi rolli rahvusliku identiteedi kujunemisel.

3. **Hall, S. (1990). Cultural identity and diaspora. Teoses J. Rutherford (toim), *Identity: Community, Culture, Difference* (lk 222–237).**

Hall analüüsib, kuidas identiteet kujuneb kultuuripärandi kaudu, eriti diasporaakogukondades. Ta kritiseerib fikseeritud identiteedi käsitlusi ning pakub dünaamilisemat arusaama kultuurilisest identiteedist.

4. **Lowenthal, D. (1998). *The Heritage Crusade and the Spoils of History*. Cambridge University Press.**

Lowenthal väidab, et pärandi kasutamine ja säilitamine on sageli valikuline, poliitiliselt motiveeritud ning mõnikord moonutatud. Teos pakub kriitilist vaadet pärandi kommertsialiseerimisele ja politiseerimisele.

5. **Smith, L. (2006). *Uses of Heritage*. Routledge.**

Smith käsitleb pärandit kui aktiivset sotsiaalset praktikat, mille kaudu luuakse ja vaidlustatakse identiteete. Teos toob esile võimusuhted, mis mõjutavad pärandi tähenduste kujunemist.

6. **Akagawa, N., & Smith, L. (toim). (2019). *Safeguarding Intangible Cultural Heritage* (2. trükk). Routledge.**

Teos käsitleb vaimse kultuuripärandi kaitset ning selle seost identiteedi kujunemisega, eriti UNESCO rahvusvaheliste algatuste kontekstis.

7. **Macdonald, S. (2013). *Memorylands: Heritage and Identity in Europe Today*. Routledge.**

Macdonald analüüsib, kuidas pärandipraktikad ja -poliitika kujundavad kollektiivset mälu ja identiteeti tänapäeva Euroopas, keskendudes rände ja globaliseerumise mõjule.

Lisamaterjalid

- **UNESCO World Heritage Centre**

See platvorm pakub teavet maailma kultuuri- ja looduspärandi objektide kohta ning materjale pärandi ja identiteedi seoste mõistmiseks.

<https://whc.unesco.org/>

- **The British Museum**

Muuseumi veebikeskkond (LEARN jaotis) sisaldab materjale, mis käsitlevad pärandi ja identiteedi seoseid esemekogude kaudu.

<https://www.britishmuseum.org/>

- **Heritage & Identity Special Interest Group (Society for Historical Archaeology)**

Fookuses on materiaalse kultuuri, arheoloogia ja identiteedi kujunemise seosed. Avaldatakse ka teemakohaseid materjale.

<https://sha.org/>

- **Dokumentaalfilm „The Destruction of Memory“ (2016)**

Film käsitleb kultuuripärandi tahtlikku hävitamist ning selle mõju kogukondade identiteedile, eriti konfliktipiirkondades.

<https://destructionofmemoryfilm.com/>

ÕPPEMOODUL 2: Loovus ja ökodisain keraamikakunsti ja pärandi kaudu

Õpiväljundid

Õppemooduli lõpuks õppijad:

- mõistavad ja oskavad selgitada keraamika rolli inimkonna ajaloos ja kultuuris, kasutades Narva keraamikatraditsiooni näidet, ning reflekteerivad, kuidas selline pärand ühendab inimesi üle põlvkondade ja kultuuride;
- uurivad ja kirjeldavad keraamikakunsti loovat potentsiaali, sidudes iidseid traditsioone tänapäevaste keskkonnateadlike lähenemisviisidega;
- mõistavad, kuidas kunstiline eneseväljendus võib toetada vaimset heaolu;
- demonstreerivad algtasemel praktilisi oskusi savi käsitlemisel ja keraamika valmistamisel nii traditsioonilisi kui ka kaasaegseid tehnikaid kasutades;
- rakendavad loovuse ja ökodisaini põhimõtteid ideede loomiseks, kavandamiseks ja isikliku keraamilise eseme valmistamiseks, mis väljendab pärandiväärtusi, individuaalset eneseväljendust ja loovat mõtlemist.

Ülevaade

See õppemoodul ühendab teoreetilise käsitlemise ja praktilise töö, suunates õppijaid kultuuripärandi, loovuse, ökodisaini ja isikliku eneseväljenduse käsitlemisele keraamika kaudu.

Teoreetilises osas õppijad:

- tutvuvad savi ja keraamika olemusega, nende kasutamisega eri kultuurides ja ajastutel ning nende esinemisega kultuurilistes väljendusvormides (nt müüdid, vanasõnad ja traditsioonid);
- uurivad Narva kultuuri näidet kui üht Euroopa vanimat neoliitilist kultuuri, mis on tuntud oma eripäraste keraamikatehnikate ja -kaunistuste poolest;
- mõistavad, kuidas keraamika aitab avada inimkonna ajalugu, igapäevaelu ja kultuuridevahelisi seoseid.

Praktilises osas õppijad:

- omandavad tänapäevase käsitsi valmistatava keraamika põhivõtted ning tutvuvad töövahendiühendavate iidsete motiivide ja vormide tänapäevaste, keskkonnateadlike disainilahendustega.
- te ja tehnikatega;
- arendavad savi käsitlemise oskusi ja valmistavad isiklikke keraamilisi esemeid;

Õppemoodul toetab refleksiooni keraamika praktilise, kultuurilise ja emotsionaalse tähenduse üle, arendab loovat mõtlemist ning toob esile looduslike materjalidega töötamise terapeutilise mõju. Lõpptulemusena valmivad ainulaadsed keraamilised esemed, mis peegeldavad õppijate kujutlusvõimet ja kultuurilist inspiratsiooni.

Märkus koolitajatele: kuigi moodulis kasutatakse juhtumiuuringuna Narva kultuuri, on see kohandatav eri piirkondadele. Koolitajaid julgustatakse lõimima oma piirkonna keraamikatraditsioone, et muuta õppeprotsess õppijatele asjakohasemaks ja tähenduslikumaks.

Metoodika

Õppemoodul põhineb andragoogilisel, õppijakesksel ja kogemusõppelisel lähenemisel, ühendades kognitiivseid, loovaid ja praktilisi meetodeid. Lähenemine seob kultuuripärandi käsitlemise pehmete oskuste, loovuse ja keskkonnateadliku mõtlemise arendamisega, mis on täiskasvanud õppijate jaoks eriti oluline.

Õppijad aktiveerivad esmalt oma varasemad teadmised ja elukogemuse ning arendavad neid edasi uurimusliku ja praktilise tegevuse kaudu. Nad käsitlevad keraamika kultuurilisi, ajaloolisi ja sümbolseid tähendusi eri ajastutel ja kultuurides, kasutades Narva kultuuri kohaliku näitena. Teistes piirkondades tegutsevaid koolitajaid julgustatakse integreerima kohalikke keraamikatraditsioone.

Praktilise savitöö kaudu osalevad õppijad aktiivses katsetamises, arendades tehnilisi oskusi ja väljendades isiklikke ideid ja emotsioone. Isikliku keraamilise eseme kavandamine ja valmistamine võimaldab rakendada ökodisaini põhimõtteid, teha teadlikke loovaid valikuid ning reflekteerida jätkusuutlikkuse, identiteedi ja väärtuste üle.

Olulisemad meetodid:

- probleemõpe, kus avatud küsimused ja loovad ülesanded toetavad uudishimu ja iseseisvat mõtlemist;
- visuaalne analüüs ajalooliste ja kaasaegsete keraamiliste esemete fotode ja videote põhjal;
- koostööne refleksioon ja rühmaarutelud, mis arendavad kultuuridevahelist mõistmist ja suhtlemisoskust;
- teadlik ja rahulik töö looduslike materjalidega, mis toetab emotsionaalset heaolu ja stressi vähendamist.

Selline lähenemine tugevdab täiskasvanud õppijate kuuluvustunnet, toetab eneseväljendust ning arendab ülekantavaid oskusi, nagu suhtlemine, planeerimine, loovus ja kultuuridevaheline teadlikkus.

Tunnikava

See õppemoodul koosneb kolmest tunnist:

1. tund: Keraamika päritolu ja tähenduse uurimine ning esmane töö saviga
2. tund: Kohalikust keraamikapärandist inspireeritud funktsionaalse eseme kavandamine
3. tund: Keraamilise disaini ja dekoreerimise kunst

Järgnevalt on toodud iga tunni detailne tunnikava:

1. tund: Pealkiri	Keraamika päritolu ja tähenduse uurimine ning esmane töö saviga
Kestus	2-2,5 tundi
Vajalikud materjalid	- rühmatöölehed lõpetamata lausetega keraamika ajaloo ja rolli kohta - videod või digisisu keraamikaga seotud faktide ja näidetega - visuaalsed abivahendid (arvuti, projektor või interaktiivne ekraan) - näited lihtsatest savist talismanidest inspiratsiooniks - savi (sama, mida kasutatakse tunnis) - savi voolimise peamised töövahendid (rullid, treilabad jms) - põlled ja kaitsekatted tööpindadele
Tunni sisu	1. Sissejuhatus ja varasemate teadmiste aktiveerimine Koolitaja tervitab õppijaid ja tutvustab kursuse teemat: kultuuripärandi, loovuse ja keskkonnateadliku disaini ühendamine. Õppijad tutvustavad end lühidalt ning jagavad varasemaid kogemusi savitööga. Osalejad jagatakse 3–5-liikmelistesse rühmadesse ja neile antakse töölehed lõpetamata lausetega keraamika ajaloo ja tähenduse kohta. Rühmad arutavad ja täidavad laused oma teadmiste põhjal (10–15 min). Rühmad jagavad oma vastuseid. Koolitaja kasutab seda arutelu lähtepunktina, et esitleda peamisi teadmisi, kasutades fotosid ja lühikesi videoklippe keraamika ajaloolise ja kultuurilise väärtuse kohta. 2. Savi tutvustus Liigutakse tööruumi. Tutvustatakse savi liike ja töövahendeid ning selgitatakse savi omadusi ja käitumist tööprotsessis. Koolitaja demonstreerib savi käsitlemise põhitehnikaid. 3. Interaktiivne tegevus: Isikliku savist talismani valmistamine

Õppijad loovad isikliku talismani, mis on inspireeritud iidsest tehnikast või isiklikust ja kultuurilisest sümbboolikast. Koolitaja näitab inspiratsiooninäiteid ja juhendab tööprotsessi.

Õppijaid julgustatakse sümbboolselt mõtlema – vorm võib olla abstraktne, kaitset sümboliseeriv või isiklikult tähenduslik.

4. Kokkuvõte ja refleksioon

Õppijad tutvustavad oma loodud esemeid ja nende tähendust. Arutletakse kogemuse, väljakutsete ja huvitavate aspektide üle.

Talismanid kogutakse kuivamiseks ja põletamiseks. Koolitaja selgitab, et esemed tagastatakse kolmandas tunnis.

Tunnis õpitu võetakse kokku ning tutvustatakse järgmise tunni teemat.

Soovitused koolitajatele/juhendajatele:

- *Olge soe ja julgustav – tegemist on avastusliku õppimise tunniga.*
- *Kaaluge savitöö ajal rahuliku instrumentaalmuusika mängimist, et toetada lõõgastavat ja teraapilist õhkkonda.*
- *Haavatavamas olukorras täiskasvanud õppijate puhul arvestage lisaaja vajadusega ning tagage kogu protsessi vältel emotsionaalne turvalisus ja julgustav keskkond.*

2. tund: Pealkiri	Kohalikust keraamikapärandist inspireeritud funktsionaalse eseme kavandamine
Kestus	2-3 tundi
Vajalikud materjalid	- savi ja töövahendid (kasutatakse samu vahendeid mida 1. tunnis) - visandiplokid, pliatsid, kustutuskummid - näited kohaliku keraamikapärandi kohta (fotod või koopiad) - slaidid või trükitud visuaalid nii ajalooliste kui kaasaegsete keraamiliste esemete kohta - soovi korral sülearvuti ja projektor digitaalseks esitluseks
Tunni sisu	Selles tunnis uurivad õppijad oma piirkonna keraamikapärandit – meie näites Narva kultuuri keraamikat – ning kasutavad seda inspiratsioonina funktsionaalse keraamilise eseme (nt tassi või kausi) kavandamisel ja valmistamisel. Tund ühendab ajaloolise käsitluse praktilise disainiprotsessiga ning toetab loovuse, kultuuriteadlikkuse ja isikliku eneseväljenduse arengut.

Teistes piirkondades tegutsevaid koolitajaid julgustatakse tutvustama oma kohalikke keraamikatraditsioone, et muuta õppimine kontekstipõhisemaks ja tähenduslikumaks. Tunni ülesehitus on paindlik ja kohandatav erinevatele kultuurikeskkondadele.

1. Sissejuhatus ja eelmise tunni kokkuvõte

Alustage lühikese sisseelamise ja eelmise tunni kokkuvõttega. Korraldage lühike arutelu: õppijad meenutavad, mida nad eelmisest tunnist õppisid või mis neid inspireeris. Võimalusel tehke soojendusharjutus, nt ideede jagamine visandite või mõtete põhjal.

2. Kohaliku keraamikapärandi tutvustus

Esitlege piirkonna keraamikatraditsiooni. Meie näites käsitletakse Narva kultuuri, tuues esile kasutatud materjalid, tehnikad ning sümbolse ja praktilise tähenduse. Kasutage visuaale ja lugude jutustamist, et teema oleks kaasav.

Arutlege, kuidas keraamikapärand peegeldab identiteeti, kogukonda ja ajastut. Rõhutage, et õppijad hakkavad sellest pärandist inspireerituna kavandama kaasaegset eset.

3. Isikliku disaini kavandamine

Tutvustage disaini põhimõisteid – vorm, funktsioon, pind ja sümbolika. Näidake kaasaegseid tõlgendusi traditsioonilisest keraamikast (nii kohalikul kui ka rahvusvahelisel tasandil), et ergutada ideid.

Andke õppijatele aega oma funktsionaalse eseme visandamiseks. Julgustage loovust ja katsetamist ning tuletage meelde, et visandid ei pea olema täiuslikud – disain on protsess.

4. Kavandatud eseme valmistamine savist

Alustage praktilise tööga. Juhendage õppijaid, kuidas oma visandit savis realiseerida, kasutades lihtsaid käsitsi voolimise tehnikaid. Toetage iga osalejat individuaalselt – mõni vajab abi vormi loomisel, teine idee ruumiliseks tõlkimisel.

Rõhutage, et iga ese on ainulaadne. Andke julgustavat ja konstruktiivset tagasisidet.

5. Jagamine ja refleksioon

Korraldage lühike jagamisring või „galeriiring“, kus õppijad tutvustavad oma pooleliolevaid töid ja inspiratsiooniallikaid.

Võite kasutada küsimusi, nagu näiteks „Milline kohaliku keraamikapärandi aspekt mõjutas teie tööd?“ või „Kuidas te väljendasite selles esemes oma isiklikku stiili?“

Selgitage, kuidas tööd põletatakse ja valmistatakse ette järgmiseks tunniks. Tutvustage lühidalt glasuurimise tehnikaid ning rõhutage, kuidas värv ja viimistlus aitavad väljendada isiklikku stiili.

3. tund:	Keraamilise disaini ja dekoreerimise kunst
Pealkiri	
Kestus	2-2,5 tundi
Vajalikud materjalid	- eelmises tunnis valmistatud ja biskviitpõletatud keraamilised esemed - erinevad glasuurid (läbipaistvad, värvilised, matid, läikivad jne) - glasuurimisvahendid: pintslid, käsnad, tilgutid jms - põlled ja pindade kaitsekatted - trükitud või digitaalsed viktoriinimaterjalid (võivad sisaldada pilte, küsimusi, õige/vale väiteid, sobitamisülesandeid)
Tunni sisu	1. Sissejuhatus ja glasuurimistehnikate tutvustus Alustage tundi sissejuhatuses glasuurimisest: mis see on, milline on selle visuaalne ja funktsionaalne roll ning kuidas valida sobiv glasuur. Tehke lühike demonstratsioon või näidake videoid erinevatest tehnikatest – kastmine, pintsliga katmine, käsnaga töötlemine, kihiline glasuurimine. Rõhutage, kuidas glasuurid põletamisel reageerivad ja milliseid loomungulisi efekte on võimalik saavutada. 2. Praktiline töö: keraamiliste esemete glasuurimine Juhendage õppijaid oma biskviitpõletatud esemete glasuurimisel. Julgustage neid katsetama tekstuuri, kihte ja värvikombinatsioone, et anda töödele isikupärane ilme.

Andke vabadus valikutes, kuid toetage ohutust, tehnikaid ja materjalide kasutamist. Looge koostöine ja inspireeriv õhkkond, kus osalejad saavad üksteise töid vaadelda, kommenteerida ja ideid jagada.

Tuletage meelde, et lõpptulemus pärast põletamist võib olla üllatav – see on loomingu loomulik osa.

3. Kokkuvõttev viktoriin

Korraldage lühike ja kaasav viktoriin, et kinnistada kursuse peamisi teadmisi (pärand, tehnikad, terminoloogia, Narva kultuur, isiklikud kogemused).

Võite kasutada töölehti, digitaalset platvormi või rühmatööl põhinevat mängulist tegevust.

4. Tagasisidering

Paluge osalejatel esitleda oma töid ning rääkida inspiratsioonist ja kasutatud tehnikatest. See toetab enesekindlust, kuuluvustunnet ja kogukonnatunnet.

Arutage, milliseid oskusi õppijad tunnevad end arendanud olevat, kuidas on muutunud nende arusaam keraamikast ning kuidas nad võiksid õpitut rakendada muudes eluvaldkondades.

5. Kursuse kokkuvõte ja hindamine

Jagage õppijatele tagasisideankeedid või korraldage veebipõhine küsitlus, et koguda osalejate hinnanguid kursuse sisu, ülesehituse ja läbiviimise kohta.

Õppemoodul 2: Hindamine

Õppemooduli hindamise eesmärk on hinnata, mil määral on õppijad saavutanud kavandatud õpiväljundid. Täpsemalt keskendutakse järgmisele:

- hinnata osalejate arusaamist keraamika rollist inimkonna ajaloos ja kultuuris, kasutades näitena Narva keraamikatraditsiooni (või muid kohalikke keraamikakultuure);
- hinnata nende võimet reflekteerida keraamikapärandi kultuurilise ja sotsiaalse väärtuse üle ning selle seoste üle identiteedi ja kuuluvustundega;
- mõõta savi käsitlemise ja keraamika valmistamise põhioskuste arengut nii traditsiooniliste kui ka kaasaegsete tehnikate kasutamisel;

- hinnata loovuse ja ökodisaini põhimõtete rakendamist isikliku keraamilise eseme kavandamisel ja valmistamisel;
- jälgida, kuidas õpikogemus on toetanud ülekantavate oskuste arengut, sh loovat mõtlemist, eneseväljendust, suhtlemist ja heaolu.

Alljärgnevas tabelis on esitatud soovituslikud hindamiskomponendid, nende kriteeriumid ja hindamismeetodid.

Hindamiskomponendid	Kriteeriumid	Hindamismeetodid
1. Kultuuripärandi mõistmine	• Võime kirjeldada keraamikapärandi peamisi tunnuseid ning seostada seda inimkonna ja kohaliku ajalooga	• Rühmaarutelud • Lühikesed kirjalikud või suulised refleksioonid • Interaktiivne viktoriin
2. Loov ja reflekteeriv mõtlemine	• Isikliku tähenduse, loovate valikute ja kultuuriliste viidete väljendamine oma keraamilises töös	• Tööprotsessi jälgimine • Lõppesitlus • Kaasõppijate tagasiside
3. Oskuste omandamine	• Savi käsitlemise, vormimise ja töövahendite ning glasuuride kasutamise oskus	• Praktiline töö • Valminud keraamilised esemed • Koolitaja vaatlus
4. Ökodisain ja kunstiline eneseväljendus	• Jätkusuutliku disaini põhimõtete ja isikupärase stiili rakendamine	• Valminud eseme analüüs • Õppijate selgitused tagasisideringis
5. Kaasatus ja heaolu	• Motivatsioon, aktiivne osalemine, rühmatöö ja emotsionaalne kaasatus	• Koolitaja vaatlusmärkmeked • Refleksiooniring • Heaolu enesehindamise küsimused
6. Rahulolu ja edasine motivatsioon	• Üldine rahulolu kursusega ning huvi jätkata loomingulist tegevust	• Kirjalik tagasiside või kursusejärgne küsitlus

See veebiplatvorm pakub teavet traditsiooniliste käsitööoskuste säilitamise, edendamise ja õpetamise kohta.

Allikad ja lisamaterjalid

Allikad

1. Kriiska, Aivar; Oras, Ester; Lõugas, Lembi jt (veel 3 autorit) (2017). *Late Mesolithic Narva Stage in Estonia: Pottery, Settlement Types and Chronology*. Estonian Journal of Archaeology, lk 52–86.

Artikkel käsitleb Narva kultuuri asustust, keraamikat ja kronoloogiat, pakkudes teaduslikku tausta õppemoodulis kasutatavale näitele.

2. Lang, V. (2007). *The Narva Culture in Eastern Baltic Prehistory*. *Estonian Journal of Archaeology*, 11(2), lk 93–115.

Uurimus käsitleb Narva kultuuri kujunemist ja tähtsust Läänemere piirkonna eelajaloos.

3. UNESCO (ilmumisaasta puudub). *Intangible Cultural Heritage: Traditional Crafts*. <https://ich.unesco.org/en/home>

4. Sentance, B. (2008). *Ceramics: A World Guide to Traditional Techniques*. Thames & Hudson.

Raamat tutvustab eri kultuuride keraamikatehnikaid ning seob ajaloolised ja kaasaegsed praktikad.

ÕPPEMOODUL 3: Ettevõtlus

Õpiväljundid

Õppemooduli lõpuks õppijad:

- oskavad tuvastada ja analüüsida kultuuri- ja looduspärandi objekte, mõistes nende tähtsust kogukonna ja majanduse arengus;
- koostavad lihtsa äriplaani pärandipõhise ettevõtlusidee jaoks;
- arendavad kogukonna kaasamise oskusi ja kuuluvustunnet, tehes koostööd kaasõppijate ja kohalike sidusrühmadega ning esitledes pärandipõhiseid äriideid.

Ülevaade

Selle õppemooduli eesmärk on õpetada ettevõtlust kultuuri- ja looduspärandi kaudu.

Esimeses tunnis uurivad õppijad pärandi tähendust ning selle potentsiaali ettevõtluses. Arutelude ja kaardistamistegevuste kaudu tutvuvad nad kohalike kultuuri- ja looduspärandi objektidega.

Teises tunnis suunatakse õppijaid koostama pärandipõhist äriplaani. See hõlmab rühmatööd, ideede arendamist ja esitlusi.

Moodul toetab kogukonna kaasamist, uhkus- ja kuuluvustunnet ning arendab praktilisi ettevõtlusoskusi. Samuti loob see seoseid pärandi, majandusliku arengu ja sotsiaalse väärtuse vahel nii kohalikul kui ka Euroopa tasandil.

Metoodika

Õppemoodulis „Ettevõtlus“ kasutatakse mitmekesist pedagoogilist lähenemist, mis ühendab kogemusõppe, projektõppe ja kogukonna kaasamise, et õpetada ettevõtlust kultuuri- ja looduspärandi kaudu.

Kogemusõpe on selle õppemooduli keskne osa. Osalejad alustavad oma kohaliku piirkonna uurimisest, et tuvastada olulisi pärandiobjekte. See praktiline tegevus äratab huvi ja loob aluse sügavamaks teemakäsitlemiseks. Õppekäigud pärandiobjektide juurde ning kohtumised kohalike ettevõtjate ja pärandivaldkonna spetsialistidega annavad osalejatele vahetu kogemuse sellest, kuidas pärand võib olla väärtuslik ressurss ettevõtluses.

Projektõpe on oluline koostöö, kriitilise mõtlemise ja teadmiste praktilise rakendamise arendamisel. Õppijad töötavad väikestes rühmades, valivad pärandiobjekti, arendavad ettevõtlusideid ja koostavad tervikliku äriplaani. Selline koostööne õpikeskkond toetab suhtlemis- ja probleemilahendusoskusi ning loovust. Keskendudes reaalse elu väljakutsetele ja võimalustele, näevad õppijad oma õpitegevuse otsest tähendust ja mõju.

Kogukonna kaasamine rikastab õpikogemust, sidudes õppijad kohalike sidusrühmadega. Kogukonnaliikmete, näiteks ettevõtjate ja pärandivaldkonna esindajate kaasamine aitab süvendada arusaamist ning tugevdab kogukonnatunnet. Äriplaanide esitlemisel saavad õppijad tagasisidet nii kaasõppijatelt kui ka kogukonna esindajatelt, mis toetab konstruktiivset tagasisidekultuuri ja pidevat arengut.

Tehnoloogia kasutamine muudab õppimise mitmekesisemaks ja kaasavamaks. Osalejad kasutavad uurimistööks ja esitluste koostamiseks digivahendeid, sealhulgas interaktiivseid kaarte, videoid ja digitaalse jutustamise meetodeid. See arendab ka digipädevusi, mis on tänapäeva tööelus hädavajalikud

Õppemooduli lõpuks on osalejad koostanud realistlikud pärandipõhised äriplaanid ning näidanud, et nad suudavad rakendada ettevõtluspõhimõtteid kogukonnakeskses ja tähenduslikus kontekstis. Selline lähenemine valmistab õppijaid ette tulevasteks ettevõtlusalgatusteks ning toetab sotsiaalset sidusust ja kuuluvustunnet mitmekesise Euroopa kultuuri- ja looduspärandi kontekstis.

Tunnikava

See õppemoodul koosneb kahest tunnist:

1. tund: Pärandi ja selle ettevõtluspotentsiaali mõistmine
2. tund: Pärandipõhise äriplaani väljatöötamine

Järgnevalt on toodud mõlema tunni detailne tunnikava:

1. tund: Pealkiri	Pärandi ja selle ettevõtluspotentsiaali mõistmine
Kestus	2 tundi
Vajalikud materjalid	- projektor ja ekraan - internetiühendus - tahvel ja markerid - töölehed põhimõistetega (soovi korral)
Tunni sisu	1. Teoreetiline osa (45 min) Sissejuhatus pärandisse (15 min) • Määratlege kultuuri- ja looduspärandi mõisted. • Arutage pärandi säilitamise olulisust.

- Käsitlege pärandi rolli kogukonna identiteedi kujunemisel.

Pärand ja ettevõtlus (30 min)

- Määratlege ettevõtluse mõiste ja selle tähendus majanduse arengus.
- Uurige, kuidas pärandit saab kasutada ettevõtlusalgatuste alusena.

2. Parim tava (15 min)

3. Interaktiivne tegevus: Kohaliku pärandi kaardistamine (30 min)

- Jagage õppijad väikestesse rühmadesse.
- Andke igale rühmale kohaliku piirkonna kaart.
- Paluge rühmadel kaardile märkida kultuuri- ja looduspärandi objektid.
- Rühmad esitlevad oma kaarte ja arutavad iga objekti tähtsust.

4. Arutelu ja refleksioon (30 min)

- Arutage, kuidas tuvastatud pärandiobjekte saaks kasutada ettevõtlustegevustes.
- Julgustage õppijaid pakkuma ideid, mis seovad ettevõtluse kohaliku pärandiga.
- Reflekteerige pärandipõhise ettevõtluse võimaliku kasu üle kogukonnale ja Euroopale laiemalt.

2. tund:	Pärandipõhise äriplaani väljatöötamine
Pealkiri	
Kestus	2 tundi
Vajalikud materjalid	- sülearvutid või tahvelarvutid internetiühendusega - äriplaani koostamise mallid - näited pärandipõhistest ettevõtetest - tahvel ja markerid
Tunni sisu	1. Teoreetiline osa (30 min) Äriplaani määratlus ja põhikomponendid • Äriplaani mõiste ja eesmärk

- Äriplaani peamised osad: kokkuvõte, ettevõtte kirjeldus, turu- ja sihtrühma analüüs, turundusstrateegia, tegevusplaan, finantsplaan
- Näited pärandipõhistest ettevõtetest
- Äriplaani mallide tutvustamine.

2. Parim tava (15 min)

3. Interaktiivne tegevus: Äriplaani koostamine (30 min)

- Jagage õppijad väikestesse rühmadesse.
- Iga rühm valib eelmises tunnis kaardistatud pärandiobjekti või teema.
- Rühmad koostavad äriplaani, kasutades etteantud malli.
- Julgustage õppijaid mõtlema sihtrühmale, turundusstrateegiatele, rahastusallikatele ja kogukondlikule mõjule.

4. Esitlused ja tagasiside (45 min)

- Iga rühm esitleb oma äriplaani.
- Korraldage kaasõppijate tagasiside.
- Arutage ideede teostatavust ja võimalikke parendusi.

Õppemoodul 3: Hindamine

Õppemooduli hindamise eesmärk on hinnata õppijate arusaamist kultuuri- ja looduspärandist, nende ettevõtlusideede kvaliteeti ning võimet koostada praktiline pärandipõhine äriplaan.

Alljärgnevas tabelis on esitatud soovituslikud hindamiskomponendid, nende kriteeriumid ja hindamismeetodid.

Hindamiskomponendid	Kriteeriumid	Hindamismeetodid
1. Osalemine ja aktiivsus	• Aktiivne osalemine aruteludes ja tegevustes • Panus rühmatöösse • Osalemine õppekäikudel ja suhtlemine külalisesinejatega	• Koolitaja vaatlus ja märkmed
2. Kohaliku pärandi kaardistamise tegevus	• Kohalike pärandiobjektide tuvastamine ja selgitamine • Pärandikaardi esitlemine rühmatööna	• Rühmaesitlus

3. Äriplaani koostamine ja esitus	• Äriplaani terviklikkus ja loogilisus • Esitluse selgus ja veenvus • Küsimustele vastamise võimekus	• Rühmatööna koostatud äriplaani • Rühmaesitus ja küsimuste-vastuste voor
-----------------------------------	--	--

Lõpphinnang õppijatele kujuneb kõigi komponentide põhjal, et toetada tasakaalustatud ja terviklikku hindamist. Selline lähenemine võimaldab hinnata nii osalemist, arusaamist kui ka praktiliste ettevõtlusoskuste rakendamist.

Allikad ja lisamaterjalid

Allikad

1. **Cultural Heritage and Entrepreneurship: How to Preserve and Promote Your Cultural Legacy** (viimati uuendatud 24.04.2024). FasterCapital.
<https://fastercapital.com/content/Cultural-Heritage-and-Entrepreneurship--How-to-Preserve-and-Promote-Your-Cultural-Legacy.html#:~:text=Cultural%20heritage%20holds%20immense%20value,tourism%20development%2C%20and%20social%20impact>
See veebiallikas käsitleb kultuuripärandi väärtust ning võimalusi selle sidumiseks ettevõtluse, turismi ja sotsiaalse mõjuga, tuues esile pärandipõhise ettevõtluse praktilised aspektid.
2. **Pasquinelli, C., Rovai, S., & Bellini, N. (2023). Linking place brands and regional innovation: sustainable business strategies leveraging heritage.** *Regional Studies*. 10.1080/00343404.2023.2187046.
Artikkel analüüsib, kuidas piirkondlik identiteet ja pärand võivad toetada innovatsiooni ja jätkusuutlikke ärimudeleid.
3. **Turning tourism into development: Mitigating risks and leveraging heritage assets** (viimati uuendatud 15.02.2024). World Economic Forum.
<https://www.weforum.org/agenda/2024/02/turning-tourism-into-development/>
Allikas käsitleb päranditurismi võimalusi ja riske ning selle rolli kohaliku arengu toetamisel.
4. **Zaman, Gheorghe. (2015). Cultural Heritage Entrepreneurship (CHE) – Challenges and Difficulties.** *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 188. 10.1016/j.sbspro.2015.03.333.
Uurimus käsitleb pärandipõhise ettevõtluse peamisi väljakutseid, sealhulgas rahastamist, turundust ja jätkusuutlikkust.

Lisamaterjalid

- Fillis, I., Lehman, K., & Miles, M. P. (2017). *The Museum of Old and New Art: Leveraging entrepreneurial marketing to create a unique arts and vacation venture*. *Journal of Vacation Marketing*, 23(1), 85–96.
<https://doi.org/10.1177/1356766716634153>

Juhtumiuuring käsitleb muuseumi kui ettevõtlus- ja turundusmudelit, mis ühendab kultuuripärandi ja turismi.

- Denzer, D. (2020). *Heritage Entrepreneurship in Theory and Practice: Evidence from UNESCO World Heritage Sites*. Inaugural Dissertation for obtaining the academic degree of Doctor rerum oeconomicarum, University of Wuppertal.
Doktoritöö analüüsib pärandipõhist ettevõtlust UNESCO maailmapärandi objektide kontekstis, keskendudes teooriale ja praktilistele näidetele.

ÕPPEMOODUL 4: Kultuuridevaheline ja põlvkondadevaheline suhtlus

Õpiväljundid

Õppemooduli lõpuks õppijad:

- mõistavad, väärtustavad ja austavad kultuurilisi erinevusi eri põlvkondade ning erineva taustaga inimeste vahel;
- oskavad analüüsida ja hinnata erinevaid vaatenurki kultuuri- ja looduspärandi kasutamisele ja haldamisele;
- toetavad erinevate kohalike kogukondade kaasamist kultuuripärandi väärtustamisse.

Ülevaade

Selle õppemooduli eesmärk on käsitleda kultuuridevahelise ja põlvkondadevahelise suhtluse vastastikust seost kui vahendit ühise ja laiema lähenemise kujundamisel kultuuri- ja looduspärandile. Kultuuri- ja looduspärand on kogukondade jaoks oluline ressurss mitte ainult mineviku tunnistusena, vaid ka identiteedi kujundamise ja sotsiaalse sidususe toetajana.

Üha enam globaliseeruv ja omavahel seotud maailmas on kultuuridevaheline ja põlvkondadevaheline suhtlus eriti oluline, et tagada pärandi kaasav ja ühine mõtestamine. Need suhtlusvormid võivad toimida sildadena eri põlvkondade ja kultuuride vahel, aidates kujundada ühist pärandit, mis vastab ka tänapäeva väljakutsetele. Samal ajal saab kultuuri- ja looduspärandist oluline vahend dialoogi edendamisel eri põlvkondade ja kultuuride vahel.

Esimeses tunnis käsitlevad osalejad suhtluse tähendust ja protsesse ning uurivad erinevate vaatenurkade väärtust, katsetades eri suhtlusviise.

Põlvkondadevaheline suhtlus tähendab suhtlust eri vanuserühmade vahel, mille eesmärk on vastastikune mõistmine ja teadmiste vahetamine. Kultuuri- ja looduspärandi kontekstis on see eriti oluline, kuna traditsioonid, lood ja praktikad kanduvad sageli edasi põlvkondade vahel. Näiteks saavad vanemaealised jagada oma kogemusi ja seoseid paigaga, samal ajal kui nooremad põlvkonnad tõlgendavad neid kaasaegses võtmes. See aitab pärandit säilitada ja samal ajal uuendada.

Kultuuridevaheline suhtlus tähendab suhtlust eri kultuuritaustaga inimeste vahel. Globaliseeruv maailmas on see oluline erinevate kogukondade mõistmise edendamiseks ning kultuurilise mitmekesisusega seotud väljakutsete lahendamiseks. Kultuuridevaheline suhtlus loob võimalusi vastastikuseks rikastumiseks. Näiteks võivad eri kogukonnad jagada teadmisi paikade tähenduse, looduskaitsepraktikate ja looduspärandi tõlgendamise kohta, toetades kollektiivset ja kaasavat lähenemist.

Teises tunnis rakendavad õppijad omandatud teadmisi ühise töö loomisel, mille eesmärk on kohaliku pärandi väärtustamine.

Metoodika

Õppemoodul põhineb kogemuslikel ja osaluslikel õppetegevustel, sealhulgas videomaterjalide kasutamisel, rühmatööl ja aruteludel. Tundide jooksul katsetatakse erinevaid tõhusa suhtluse meetodeid. Nii individuaalset refleksiooni kui ka rühmatööd kasutatakse õppimise ja kogemuste vahetamise toetamiseks.

Teise tunni läbiviimisel kasutatakse „Common Ground” lähenemist ning Šotimaal laialdaselt rakendatud kogukondlike kaardistamispraktikate ehk kihelkonnakaartide kogemust. Selles lähenemises on kogukonnaliikmed, kohalikud kunstnikud, ajaloolased, õppijad ja teised sidusrühmad koostöös loonud kaarte, mis kujutavad nende piirkonna identiteedi jaoks olulisi väärtusi kunstilisel ja sümbolisel viisil.

Sellised kaardid ühendavad erinevaid väljendusviise – kaarte, fotosid, tekste, illustratsioone, kirjeldusi ja visuaalseid sümboleid –, et edastada kogukonna lugusid emotsionaalselt mõjusalt ja meelde jääval viisil. Kihelkonnakaartide koostamine annab võimaluse tuua esile erinevaid vaatenurki kohaliku pärandi kohta.

Koolitaja roll on valmistada õppemooduli läbiviimine ette, kaasates võimalusel 1–2 olulist kohalikku sidusrühma. Õppemoodul kasutab jõustavat lähenemist, kus osalejad on aktiivsed õppeprotsessi kujundajad. Nad kavandavad ja loovad kihelkonnakaarte ning tegutsevad kohaliku kogukonna kaasajatena.

Valminud kaarte tutvustatakse projekti kohalikel sündmustel. Sellised esitlused aitavad tugevdada nii kogukondlikku dialoogi kui ka teadmiste jagamist.

Nagu ka Õppemoodulis 3, kasutatakse kogukonna kaasamist õppemeetodina, mis aitab õppijatel luua sidemeid kohalike sidusrühmadega. Neid kaasatakse kihelkonnakaartide loomise protsessi ning kutsutakse osalema ka tulemuste esitlemisel.

Tunnikava

See õppemoodul koosneb kahest tunnist:

1. tund: Erinevuste kultuuriline väärtus
2. tund: Kihelkonnakaardid kui kultuuri- ja looduspärandi avastamise vahend erinevuste esiletõstmise kaudu

Järgnevalt on toodud mõlema tunni detailne tunnikava:

1. tund:	Erinevuste kultuuriline väärtus
Pealkiri	
Kestus	Umbes 2 tundi

Vajalikud materjalid	- projektor ja ekraan - internetiühendus - tahvel ja markerid - töölehed
Tunni sisu	1. Teoreetiline osa (40 min) 1) Selgitage suhtluse mõistet ning erinevaid suhtluskoode ja -protsesse. 2) Tutvustage põlvkondadevahelise ja kultuuridevahelise suhtluse tähendust. 3) Selgitage erinevust mõistete kultuuridevaheline, mitmekultuuriline ja kultuurideülene suhtlus vahel. 4) Rõhutage põlvkondadevahelise ja kultuuridevahelise suhtluse rolli kultuuri- ja looduspärandi väärtustamisel. 2. Parim tava (15 min) 3. Interaktiivne tegevus (40 min) Kaardistage ja arutage stereotüüpe, mis on seotud eri kultuuritaustaga ja eri põlvkondadesse kuuluvate inimestega. Õppijad töötavad rühmades, et tuvastada levinud hoiakuid ning analüüsida nende mõju suhtlusele ja koostööle. 4. Arutelu ja refleksioon (25 min) Juhendatud arutelu, mille käigus osalejad jagavad oma kogemusi ning mõtisklevad selle üle, kuidas stereotüübid mõjutavad igapäevast suhtlemist. Arutage võimalusi, kuidas toetada avatumat ja kaasavat suhtlust kogukondades.

2. tund:	Kihelkonnakaardid kui kultuuri- ja looduspärandi avastamise vahend erinevuste esiletõstmise kaudu
Pealkiri	
Kestus	3 tundi
Vajalikud materjalid	- tahvel ja markerid - sülearvutid või tahvelarvutid internetiühendusega - kihelkonnakaartide põhjad

	- fotod ja joonistusvahendid
Tunni sisu	1. Teoreetiline osa (60 min) • kihelkonnakaartide mõiste, ajalugu ja tähendus • kihelkonnakaartide koostamise põhimõtted ja etapid 2. Parim tava (15 min) 3. Interaktiivne tegevus (75 min) • Õppijad valivad kohaliku pärandi elemendid, mida nad soovivad kaardil esile tuua (nt arhitektuuri-, arheoloogia- või loodusobjektid). Õppijad jagunevad väiksematesse rühmadesse, arutavad valikuid ning jaotavad ülesanded. • Kui see on asjakohane, võib kasutada ka Õppemoodulis 3 (1. tund) loodud pärandikaardistusi, sidudes need kihelkonnakaardi loogikaga. Näiteks võib lisada olulisi kohalikke lugusid, legende, traditsioone või retsepte. 4. Arutelu ja refleksioon (30 min) • Koolitaja palub õppijatel sõnastada peamised sammud päranditeekonna kavandamiseks. • Õppijad arutavad, kuidas tutvustada loodud kihelkonnakaarti projekti sündmustel ja kogukonnas. • Tunni lõpus väljendab iga õppija oma arvamust tehtud tegevuse ja õpikogemuse kohta.

Õppemoodul 4: Hindamine

Õppemooduli hindamise eesmärk on hinnata õppijate arusaamist kultuuridevahelise, mitmekultuurilise ja kultuurideülese suhtluse tähtsusest kultuuri- ja looduspärandi kontekstis ning nende võimet rakendada neid oskusi praktilistes kogukonnapõhistes tegevustes.

Alljärgnevas tabelis on esitatud soovituslikud hindamiskomponendid, nende kriteeriumid ja hindamismeetodid.

Hindamiskomponendid	Kriteeriumid	Hindamismeetodid
---------------------	--------------	------------------

1. Osalemine ja aktiivsus	• Aktiivne osalemine aruteludes ja rühmategevustes • Avatus erinevatele vaatenurkadele • Koostöö eri põlvkondade ja kultuuritaustaga õppijatega	• Koolitaja vaatlus ja märkmed
2. Kohaliku pärandi kaardistamise tegevus: kihelkonnakaardi koostamine	• Kohalike pärandiobjektide tuvastamine ja selgitamine. • Kihelkonnakaardi kvaliteet: seotus kohaliku kontekstiga ja eri vaatenurkade esiletoomine • Meeskonnatööoskus	• Koolitaja vaatlus ja märkmed • Rühmatööna esitatud kihelkonnakaart
3. Kihelkonnakaartide avalik esitlemine	• Esitluse selgus ja veenvus • Küsimustele vastamise võimekus	• Rühmaesitlus ja küsimuste-vastuste voor
4. Rahulolu	• Rahulolu õppemooduliga	• Spetsiaalsed hindamisvahendid

Allikad ja lisamaterjalid

Allikad

1. Liu. (2016). *Intercultural theory*. Teoses: *The International Encyclopedia of Political Communication*. [10.1002/9781118541555.wbiepc179](https://doi.org/10.1002/9781118541555.wbiepc179)
Artikkel annab ülevaate kultuuridevahelise suhtluse teoreetilistest alustest ning käsitleb põhimõisteid, mis aitavad mõista kultuuriliste erinevuste mõju suhtlusele ja poliitilisele kommunikatsioonile. Allikas sobib hästi kultuuridevahelise pädevuse arendamise teoreetiliseks taustaks.
2. Harwood, Giles, Ryan. (1995). *Aging, communication, and intergroup theory: Social identity and intergenerational communication*.
https://www.researchgate.net/publication/232519682_Aging_communication_and_intergroup_theory_Social_identity_and_intergenerational_communication
Artikkel käsitleb põlvkondadevahelist suhtlust sotsiaalse identiteedi teooria kontekstis. Autorid analüüsivad, kuidas vanus ja grupikuuluvus mõjutavad suhtlemist ning millised tegurid toetavad vastastikust mõistmist eri põlvkondade vahel.
3. Luka, Drozdova, Šakyatė-Statnickė, Budrytė-Ausiejienė. (2023). *Solving Intergenerational Communication Problems in Tourism and Hospitality Enterprises*. *Journal of Education Culture and Society*, nr 1, 2023.
10.15503.jecs2023.1.207.228

Uurimus keskendub põlvkondadevahelise suhtluse väljakutsetele tööelus ning pakub praktilisi lahendusi nende ületamiseks. See allikas aitab mõista, kuidas suhtlusoskused toetavad koostööd, teenuse kvaliteeti ja organisatsioonikultuuri.

4. Common Ground (viimati uuendatud: 2023).

<https://www.commonground.org.uk/what-we-do/> -

<https://www.commonground.org.uk/parish-maps/>

Veebiplatvorm tutvustab kogukonnapõhise kaardistamise ja kihelkonnakaartide lähenemist, mille eesmärk on aidata kogukondadel avastada ja väljendada oma identiteeti ning kultuuri- ja looduspärandi väärtusi. Materjalid pakuvad ka praktilisi näiteid selle kohta, kuidas kaasata eri põlvkondi ja eri kultuuritaustaga inimesi ühiste projektide kaudu.

Lisamaterjalid

- [Minivebinar: kuidas lugeda kihelkonnakaarti](#)
[YouTube·MHNSW - State Archives Collection·May 17, 2020](#)

Lühike ja praktiline veebiseminar tutvustab kihelkonnakaartide tõlgendamise põhimõtteid ning aitab mõista, kuidas visuaalsed ja sümboolsed elemendid kajastavad kogukonna identiteeti ja pärandit.

ÕPPEMOODUL 5: Jätkusuutlikkus

Õpiväljundid

Õppemooduli lõpuks õppijad:

- mõistavad kultuuri- ja looduspärandi ning jätkusuutliku arengu eesmärkide omavahelist seotust;
- uurivad, kuidas päranditurism, traditsioonilised ökoloogilised teadmised, jätkusuutlik põllumajandus ja ökoloogilis-kultuurilised ettevõtlusalgatused võivad luua majanduslikke võimalusi, toetada kohalikke elatusallikaid ja kogukondade arengut ning samal ajal säilitada kultuuri- ja looduspärandit;
- hindavad kohalikku kultuuri- ja looduspärandit kui kogukondade jätkusuutliku arengu olulisi ressursse.

Ülevaade

Selle õppemooduli eesmärk on õpetada jätkusuutlikkust, sidudes selle kultuuri- ja looduspärandiga.

Esimeses tunnis uurivad õppijad looduspärandi tähtsust ning selle väärtust jätkusuutlikkuse seisukohast.

Teises tunnis suunatakse õppijaid mõistma kultuuripärandi olulisust ning kultuuripärandi ja jätkusuutlikkuse omavahelist seost.

Õppemoodul soodustab kogukonna kaasamist, uhkus- ja kuuluvustunnet ning arendab praktilisi ettevõtlusoskusi, sidudes pärandi majanduslike ja sotsiaalsete hüvedega nii kohalikus kui ka Euroopa kontekstis.

Metoodika

See õppemoodul kasutab kultuuritundlikku pedagoogilist lähenemist, mis julgustab õppijaid tegelema pärandiga, ühendades teoreetilised teadmised, parima tava ja praktilised harjutused.

Projektõpe (PBL) on õpetamisviis, mis põhineb autentsetel õpitegevustel, mis kaasavad ja motiveerivad õppijaid. Need tegevused on kavandatud vastama konkreetsele küsimusele või lahendama probleemi ning peegeldavad sageli õppimist ja tööprotsesse, millega inimesed igapäevaelus väljaspool klassiruumi kokku puutuvad.

Tavaliselt viiakse projektipõhine õpe läbi rühmatööna, kus õppijad töötavad koos ühise eesmärgi nimel. Hindamine toimub individuaalsel tasandil, arvestades loodud tulemuse kvaliteeti, mõistmise sügavust ning osalust projekti elluviimise protsessis. Oluline on kaasata õppijaid projektipõhistesse tegevustesse, mis käsitlevad kohalikke jätkusuutlikkusega seotud väljakutseid. Samuti julgustatakse õppijaid kavandama

kogukonnapõhiseid projekte, mis edendavad pärandi säilitamist, keskkonnahoidu ja sotsiaalset kaasatust, toetades aktiivset kodanikuks olemist ja kogukonna kaasamist.

Juhtumiuuringud ja elulised näited aitavad õppijatel mõista jätkusuutliku arengu põhimõtete praktilist rakendamist. Nende kaudu saavad õppijad uurida algatusi ning analüüsida saavutusi ja väljakutseid, millega kogukonnad ja institutsioonid seisavad silmitsi, püüdes tasakaalustada jätkusuutliku arengu eesmärke.

Õppekäigud ja kogemusõpe võimaldavad korraldada õppekäike pärandiobjektide, looduskaitsealade, jätkusuutliku arengu projektide või kultuuriasutuste juurde, andmaks õppijatele vahetu kogemuse jätkusuutlikkuse põhimõtetest. Sellised tegevused võivad hõlmata juhendatud ekskursioone, töötubasid või teenuspõhise õppe elemente, mis võimaldavad õppijatel suhelda pärandispetsialistide, keskkonnaekspertide ja kogukonna sidusrühmadega. See aitab süvendada arusaamist jätkusuutlikust arengust ning väärtustada kultuuri- ja looduspärandi rolli kogukondade tulevikus.

Tunnikava

See õppemoodul koosneb kahest tunnist:

1. tund: Kultuuripärand ja jätkusuutlikkus
2. tund: Looduspärand ja jätkusuutlikkus

Järgnevalt on toodud mõlema tunni detailne tunnikava:

1. tund:	Kultuuripärand ja jätkusuutlikkus
Pealkiri	
Kestus	Umbes 2 tundi
Vajalikud materjalid	- valge tahvel - markerid, plakatipaber, koomiksid - internetiühendus
Tunni sisu	1. Teoreetiline osa (45 min) Küsige õppijatelt, mida nad juba teavad mõistetest <i>kultuuripärand</i> ja <i>jätkusuutlikkus</i>. 1. osa – viktoriin

Jagage rühm väikesteks paarideks. Esitage viktoriiniküsimused järjest. Igal rühmal on võimalus küsimusele vastata või võistelda selle nimel, kes saab esimesena märku anda, et soovib vastata.

2. Parim tava (15 min)

Pärast kultuuripärandit käsitlevas esitlusfailis toodud parima tava „Vii mind oma külla“ tutvustamist jagage õppijad väikestesse 3–5-liikmelistesse rühmadesse.

Igale rühmale määratakse konkreetne teema või valdkond, mis on seotud külade traditsioonidega.

3. Interaktiivne tegevus (45 min)

Rühmad koostavad lühikese teavituskava (nt kogukonna vastupanuvõime, identiteedi säilitamine ja sotsiaalne sidusus), mille eesmärk on edendada valitud pärandiobjekti säilitamise olulisust.

4. Arutelu ja refleksioon (15 min)

- Millised on kultuuripärandi (nt keeled, mälestised ja traditsioonid) säilitamise põhjused? Millised on looduspärandi (nt rahvuspargid, ökosüsteemid ja elusloodus) säilitamise põhjused?
- Millised on suurimad ohud kultuuripärandile? Näiteks kuidas võivad linnastumine või globaliseerumine mõjutada traditsioonilisi kultuure? Millised on peamised ohud looduspärandile?

2. tund:	Looduspärand ja jätkusuutlikkus
Pealkiri	
Kestus	Umbes 2 tundi
Vajalikud materjalid	- trükitud töölehed erinevate kultuuri- ja looduspärandi objektide kohta - markerid, värvipliatsid, liim, käärid - trükitud või digitaalsed pildid kultuuri- ja looduspärandi objektidest

	- projektor
Tunni sisu	1. Teoreetiline osa (45 min) - looduspärand ja selle tähtsus - elurikkus - looduspärandi roll jätkusuutlikkuses 2. Parim tava (15 min) <i>Parima tava näitena võib kasutada esitlusfailis toodud näidet Wachau kultuurmaastiku kohta Austrias, mis käsitleb looduspärandit.</i> 3. Interaktiivne tegevus (45 min) Iga rühm valib ühe loomaliigi, kes on tunnis käsitletud kategooriate alusel määratletud. Seejärel koostavad nad infograafiku. Infograafik peab lisaks lühikesele teabele looma kohta sisaldama vastuseid etteantud küsimustele. 4. Arutelu ja refleksioon (15 min) - Milliseid meetmeid saab võtta üksikisiku, kogukonna või riigi tasandil, et tagada pärandiobjektide jätkusuutlikkus? - Miks on looduspärand oluline ja kuidas aitab jätkusuutlikkus selle säilitamisele kaasa?

Õppemoodul 5: Hindamine

Õppemooduli hindamise eesmärk on hinnata õppijate arusaamist kultuuri- ja looduspärandist ning jätkusuutlikkusest, lähtudes pärandiressursside kasutamisest.

Alljärgnevas tabelis on esitatud soovituslikud hindamiskomponendid, nende kriteeriumid ja hindamismeetodid.

Hindamiskomponendid	Kriteeriumid	Hindamismeetodid
1. Osalemine ja aktiivsus	- Osalemine tunnitegevustes - Panus rühmatöösse	Kirjalik tagasiside ja rühmaarutelud
2. Tööde esitlemine	- Võimekus selgitada jätkusuutlikkust ning pärandi ja jätkusuutlikkuse omavahelist seost - Võimekus väljendada pärandi mõistet, sh kultuuri- ja looduspärandit	- Rühmaprojekti esitlus - Kaasõppijate tagasiside
3. Tööde originaalsus	- Tööde kujundus ja sobivus eesmärgiga - Projekti eripära ja ainulaadsus	Õppijate üksikasjalikud selgitused tööprotsessi kohta

Allikad ja lisamaterjalid

Allikad

- Dong, Y., Hauschild, Z., M. (2017). *Indicators for environmental sustainability*. Lyngby, Taani.**
Teos käsitleb keskkonnavalase jätkusuutlikkuse hindamise näitajaid ning pakub metoodilisi lähenemisi jätkusuutliku arengu mõõtmiseks ja analüüsimiseks. Materjal aitab mõista, kuidas hinnata keskkonnamõjusid ning toetada teadlikku otsustamist.
- European Commission: Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture. (2019). *European framework for action on cultural heritage*. Publications Office. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/949707>**
Dokument esitab Euroopa Liidu strateegilise raamistiku kultuuripärandi kaitseks, väärtustamiseks ja kestlikuks kasutamiseks. See rõhutab pärandi rolli majanduslikus arengus, sotsiaalses sidususes ja jätkusuutlikkuses.
- Heinberg, R. (2010). *The Post Carbon Reader Series: Foundation Concepts. What is Sustainability?* California, USA. Post Carbon Institute.**

Teos tutvustab jätkusuutlikkuse põhikontseptsioone ning käsitleb keskkonna, majanduse ja ühiskonna tasakaalu olulisust. Sobib sissejuhatavaks materjaliks jätkusuutliku mõtteviisi kujundamisel.

4. **Rosetti I, Bertrand Cabral, C., Pereira Roders, A., Jacobs, M., Albuquerque, R. (2022). *Heritage and Sustainability: Regulating Participation. Sustainability*, 14(3), 1674.**
<https://doi.org/10.3390/su14031674>
Artikkel käsitleb kogukondade kaasamise tähtsust pärandi ja jätkusuutlikkuse seoste kontekstis. Uurimus pakub näiteid osalusprotsessidest ning rõhutab sidusrühmade rolli jätkusuutlike lahenduste kujundamisel.
5. **United Nations. *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*.**
<https://sdgs.un.org/2030agenda>
Dokument tutvustab jätkusuutliku arengu eesmärke ning nende tähtsust globaalse tasakaalustatud arengu saavutamisel. See loob raamistiku jätkusuutlike praktikate sidumiseks pärandi ja kogukondade arenguga.
6. **Cadavez, C., & Almeida, M. M. (2022). *Cultural heritage; Intangible cultural heritage; Tangible cultural heritage. Working Definitions in Literature and Tourism*.**
<https://doi.org/10.34623/h3xd-jt31>
Uurimus käsitleb kultuuripärandi eri vormide mõisteid ning nende kasutamist teaduskirjanduses ja turismis. See aitab mõista pärandi rolli identiteedi, majanduse ja jätkusuutliku arengu kontekstis.
7. **UNESCO. (2003). *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*.** <https://ich.unesco.org/doc/src/15164-EN.pdf>
Rahvusvaheline konventsioon, mis käsitleb vaimse kultuuripärandi kaitse põhimõtteid, meetmeid ja koostöövõimalusi. Dokument rõhutab kogukondade rolli pärandi säilitamisel.
8. **United Cities and Local Governments. (2010). *Culture: Fourth Pillar of Sustainable Development*.**
https://www.agenda21culture.net/sites/default/files/files/documents/en/zz_culture4pillar_sd_eng.pdf
Dokument käsitleb kultuuri kui jätkusuutliku arengu neljandat sammast ning rõhutab selle rolli sotsiaalses, majanduslikus ja keskkondlikus arengus.

Lisamaterjalid

- **Barthel-Bouchier, D. (2013). *Cultural Heritage and the Challenge of Sustainability* (1. trükk). Routledge.**
<https://doi.org/10.4324/9781315431055>

Raamat käsitleb kultuuripärandi ja jätkusuutlikkuse seoseid ning pakub kriitilist ülevaadet kaasaegsetest väljakutsetest ja poliitikasuundadest.

- **United Nations. *The 17 Goals.***
<https://sdgs.un.org/goals>

Veebileht tutvustab jätkusuutliku arengu 17 eesmärki ning nende rakendamist erinevates valdkondades, sealhulgas kultuuri- ja looduspärandis.

ÕPPEMOODUL 6: Võrgustikutöö

Õpiväljundid

Õppemooduli lõpuks õppijad:

- mõistavad võrgustikutöö tähtsust;
- oskavad luua ja arendada koostööd kohalike kogukondade ja organisatsioonidega, kes tegelevad kohaliku pärandi edendamisega;
- tunnevad praktilisi samme võrgustikutöö arendamiseks pärandiga seotud tegevustes.

Ülevaade

Õppemooduli eesmärk on mõista võrgustikutöö tähtsust, sidudes selle kohaliku kultuuripärandiga. Pärandi roll jääb sageli tagaplaanile, kui räägitakse kogukonna kaasamisest erinevatesse tegevustesse ja kohalike paikade tulevikusuundade kujundamisest. Samas kujundab pärand seda, kuidas inimesed seostavad end kohtadega, kus nad elavad, töötavad ja veedavad vaba aega.

Tundide jooksul tutvustatakse õppijatele võrgustikutööd, selle olulisust ja kasu. Õppemoodul soodustab kogukonna kaasamist, uhkustunnet ning loovaid partnerlusi, sidudes kohaliku pärandi sotsiaalsete hüvedega nii kohalikus, piirkondlikus kui ka Euroopa kontekstis.

Metoodika

Võrgustikutöö on õppijate jaoks oluline tegevus sõltumata sellest, millises majandus- või mittetulussektoris nad töötavad või milline on nende varasem kogemus. Õige lähenemise korral pakub võrgustikutöö võimalusi luua vastastikku kasulikke suhteid eri valdkondade spetsialistidega. Tugeva võrgustiku kujundamine aitab õppijatel tutvuda teiste kogemuste, oskuste ja pädevustega, omandada uut teavet ning luua kontakte, mis avavad uusi võimalusi.

Õppemoodulis „Võrgustikutöö” kasutatakse mitmekesiseid pedagoogilisi meetodeid, rõhutades projektipõhist kogemusõpet ja kogukonna kaasamist, et mõista võrgustikutöö tähendust kohaliku kultuuripärandi kontekstis.

Klassiruumis toimuv (auditoorne) õpe. Klassiruumis toimuv õpe on endiselt traditsiooniline ja laialt kasutatav õpetamisviis. See põhineb loengulaadsel esitlusel ning seda saab kasutada ka võrgustikutöö

teemade käsitlemisel. Samas võib selline lähenemine olla ajamahukas ja muutuda õppijate jaoks vähem kaasavaks.

Veebiõpe. Veebiõpe toimub arvutite või mobiilsete seadmete kaudu. See võimaldab kasutada erinevaid digitaalseid formaate, näiteks videoid ja viktoriine, ning toetab õppijate iseseisvat ja paindlikku õppimist.

Interaktiivsed õppemeetodid. Interaktiivsed meetodid pakuvad alternatiivi traditsioonilisele auditoorsele õppele. Need ühendavad õppimise rühmategevuste, töötubade ja hariduslike mängudega. Soovitame kasutada interaktiivseid mängu, nagu näiteks sotsiaalkohvik ja lugude jutustamine. Sellised meetodid sobivad hästi enamiku õppijate jaoks, kuid võivad olla tagasihoidlikumate õppijate jaoks vähem mugavad.

Praktiline õpe. Praktiline õpe põhineb tegevustel ja ülesannetel, mis võimaldavad õppijatel aktiivselt osaleda. Täiskasvanud õppijad eelistavad sageli seda lähenemist, kuna see annab võimaluse süveneda tegevustesse, rakendada teadmisi ning teha koostööd rühmaga.

Tunnikava

See õppemoodul koosneb kahest tunnist:

1. tund: Mis on võrgustikutöö?
2. tund: Pärand ja võrgustikutöö kui kodanikuhüved

Järgnevalt on toodud mõlema tunni detailne tunnikava:

1. tund:	Mis on võrgustikutöö?
Pealkiri	
Kestus	2 tundi
Vajalikud materjalid	- töölehed - internetiühendus - projektor ja ekraan - tahvel ja markerid - paber
Tunni sisu	1. Teoreetiline osa (35 min) • võrgustikutöö mõiste • võrgustikutöö põhioskused (<i>avalik esinemine, esitlemine, suhtlemisoskused</i>) • võrgustikutöö olulisus ja kasu

2. Parim tava (15 min)

3. Tegevus: „Ringimeetod“ (The Circle Way)

Rühmades kohtuvad õppijad ringis, et arutada tulevikku, lahendada probleeme ja üksteist kuulata. Ringimeetodil on kindlad põhimõtted, mis julgustavad õppijaid aktiivselt kaasa lööma ning oma ja teiste kogemusi ja muresid arvestama, otsides lahendusi.

Kohtumised algavad ja lõpevad ringis. Alguses räägivad õppijad, miks nad tegevuses osalevad, ning lõpus tehakse kokkuvõte – reflekteeritakse, mida on saavutatud nii ühiselt kui ka individuaalselt.

Ringikohtumine on eriti kasulik üksteise tundmaõppimiseks, sügavaks refleksiooniks ja ühiste otsuste tegemiseks. See meetod toetab kogukonnatunnet, loovust ning ühise tulemuse väärtustamist.

4. Arutelu ja refleksioon (35 min)

Võrgustikutöö kui kogukonda ühendav „kolmas ruum“.

2. tund:	Pärand ja võrgustikutöö kui kodanikuhüved
Pealkiri	
Kestus	2 tundi
Vajalikud materjalid	- töölehed (<i>vajaduse korral</i>) - internetiühendus - projektor ja ekraan - valge tahvel ja markerid - paber
Tunni sisu	1. Teoreetiline osa (35 min) • Kogukondade ja kodanike loov potentsiaal kohaliku pärandi kasutamisel.

- Kohalik kultuuripärand – paik ja autentsus.
- Pärandi roll paigaga seotud identiteedi kujundamisel.

2. Parim tava (15 min)

3. Tegevus: Sotsiaalkohvik (40 min)

Sotsiaalkohviku läbiviimiseks jagage õppijad väiksematesse, 3–4-liikmelistesse rühmadesse. Seejärel määrake igale rühmale konkreetne aruteluteema või probleem, mida lahendada. See võib olla mõni võrgustikutööga seotud teema, hüpoteetiline olukord või küsimus isiklike kogemuste kohta.

Pärast teema tutvustamist andke rühmadele umbes 20 minutit aruteluks. Kui aeg on läbi, paluge õppijatel rühmi vahetada ja istuda uute inimestega. Seejärel korraldage protsessi nii mitu korda kui vajalik, et õppijad saaksid omavahel paremini tuttavaks.

4. Arutelu ja refleksioon (30 min)

Pärand kui avalik hüve.

Õppemoodul 6: Hindamine

Õppemooduli hindamise eesmärk on hinnata õppijate arusaamist võrgustikutöö olulisusest kohaliku kultuuripärandi kontekstis.

Alljärgnevas tabelis on esitatud soovituslikud hindamiskomponendid, nende kriteeriumid ja hindamismeetodid.

Hindamiskomponendid	Kriteeriumid	Hindamismeetodid
1. Kogukonnaliikmete osalemine ja kaasatus	• Õppija osaleb aktiivselt aruteludes • Panus koolitustegevustesse	• Koolitaja vaatlus

2. Osalemine kohaliku pärandiga seotud loovtegevuses	• Panus rühmaülesannetesse • Osalemine vajalikel õppekäikudel ja panus rühma loovülesannetesse	• Rühma loovtöö esitlus
--	--	---

Allikad ja lisamaterjalid

Allikad

1. **Macdonald, S. (2013). *Memory lands: Heritage and identity in Europe today*.**
Raamat käsitleb kultuuripärandi ja identiteedi seoseid tänapäeva Euroopas. Autor analüüsib, kuidas pärand mõjutab inimeste seotust paikadega ning kujundab kogukondlikku ja kultuurilist identiteeti.
2. **Future Learn (30.08.2022). *Top 10 networking courses: Build a professional network*.**
<https://www.futurelearn.com/info/blog/top-10-networking-courses>
Artikkel tutvustab võrgustikutöö olulisust ning annab ülevaate oskustest ja koolitusvõimalustest, mis toetavad professionaalsete kontaktide loomist ja arendamist.
3. **Networked Heritage (06.11.2016). *Heritage is central to how places feel and function*.**
<https://medium.com/networked-heritage/networked-heritage-f89130ee643f>
Artikkel käsitleb pärandi rolli paikade identiteedi, toimimise ja kogukonnatunnetuse kujundamisel. See aitab mõista, miks pärand on oluline kogukonna kaasamise ja võrgustikutöö seisukohast.
4. **Seismic. *Training methods, methodologies and tools*.**
<https://seismic.com/enablers-explainers/training-methods-methodologies-and-tools/>
Allikas tutvustab erinevaid koolitusmeetodeid ja pedagoogilisi lähenemisi, mida saab rakendada täiskasvanuhariduses ja võrgustikutöö arendamisel.
5. **Rakshitha Arni Ravishankar (22.03.2023). *A Beginner's Guide to Networking*.**
<https://hbr.org/2023/03/a-beginners-guide-to-networking>
Artikkel annab praktilisi soovitusi võrgustikutöö alustamiseks, suhete loomiseks ja professionaalse võrgustiku arendamiseks.

Lisamaterjalid

- **UNESCO. *World Heritage Convention.***

<https://whc.unesco.org/>

Veebileht tutvustab maailmapärandi konventsiooni põhimõtteid ning pärandi kaitse ja rahvusvahelise koostöö tähtsust.

- **TripAdvisor. *National Parks in Lithuania.***

<https://www.tripadvisor.com/Attractions-g274947-Activities-c57-t67-Lithuania.html>

Veebileht pakub ülevaadet Leedu rahvusparkidest ning võib toetada õppijate arutelu looduspärandi ja turismi teemadel.

- **Global True Lithuania. *Encyclopedia of Lithuanian heritage worldwide.***

<https://global.truelithuania.com/>

Platvorm tutvustab Leedu pärandit üle maailma ning annab näiteid diasporaa rollist pärandi säilitamisel ja tutvustamisel.

- **European Commission. *Cultural Heritage.***

<https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage>

Veebileht annab ülevaate Euroopa Liidu kultuuripärandiga seotud poliitikatest, algatustest ja rahastusvõimalustest.

ÕPPEMOODUL 7: Digipädevused

Õpiväljundid

Õppemooduli lõpuks õppijad:

- mõistavad digivahendite tähtsust kultuuri- ja looduspärandi säilitamisel ja tutvustamisel;
- arendavad põhioskusi digiplatvormide kasutamisel pärandi dokumenteerimiseks ja lugude jutustamiseks;
- rakendavad omandatud oskusi lihtsa digiprojekti loomisel, millesse on põimitud kultuuri- ja looduspärandi teemad.

Ülevaade

Õppemooduli eesmärk on tutvustada õppijatele digivahendite võimalusi kultuuri- ja looduspärandi säilitamisel ja hariduses. Õppemoodul käsitleb digitaalse dokumenteerimise, säilitamise ja lugude jutustamise teoreetilisi aspekte, rõhutades samal ajal praktilisi ja kogemuslikke õpitegevusi.

Õppijad töötavad projektide kallal, mis ühendavad digioskused ja päranditeemad, toetades loovust ja koostööd. Õppemooduli tulemusena valmib igal õppijal digiprojekt (nt fotolugu, lühivideo või interaktiivne kaart).

Metoodika

Õppemoodul põhineb **aktiivsel ja kogemuslikul õppel**, ühendades teooria ja praktika. Õppijad kasutavad digivahendeid, näiteks fototöötlusprogramme, virtuaalse kaardistamise platvorme ja veebipõhiseid lugude jutustamise rakendusi, et luua oma digiprojekte.

Koolitajad juhendavad õppimist probleemõppe kaudu, julgustades õppijaid uurima pärandiga seotud reaalseid väljakutseid ja pakkuma digitaalseid lahendusi. Interaktiivsed arutelud ja kaaslaste tagasiside toetavad õppimist, samas kui struktureeritud refleksioon süvendab õppijate arusaamist sellest, kuidas digioskused toetavad pärandi säilitamist.

Tunnikava

See õppemoodul koosneb kahest tunnist:

1. tund: Sissejuhatus digivahenditesse pärandi dokumenteerimiseks
2. tund: Digitaalne lugude jutustamine pärandi tutvustamiseks

Järgnevalt on toodud mõlema tunni detailne tunnikava:

1. tund: Pealkiri	Sissejuhatus digivahenditesse pärandi dokumenteerimiseks
Kestus	1,5–2 tundi
Vajalikud materjalid	- sülearvutid või tahvelarvutid - internetiühendus - digivahendid (nt Canva, Google Earth) - projektor - etapiviisilised juhendmaterjalid
Tunni sisu	1. Sissejuhatus ja soojendus (10 min) Tervitus, eesmärkide tutvustamine ja lühike rühmamäng „Arva ära tööriist”, et tutvuda digiplatvormidega. Iga rühmaliige kirjeldab mõnda digivahendit või -platvormi, mida ta kasutab, seda nimetamata. Teised püüavad ära arvata, millise vahendiga on tegemist. 2. Teoreetiline osa (20 min) Ülevaade peamistest digivahenditest (Google Earth, Canva, GIS) ja nende rollist kultuuripärandi dokumenteerimisel ja säilitamisel. Selgitatakse, kuidas need vahendid aitavad kultuuri- ja looduspärandit kaardistada, säilitada ja tutvustada. Näidatakse, kuidas Google Earth võimaldab pärandiobjekte kaardistada ja uurida, Canva aitab luua visuaalseid lugusid ning GIS toetab ruumilise kultuuriandmestiku analüüsi. Lühike arutelu digiarhiivide ja multimeedia rolli üle kultuurilise identiteedi hoidmisel. 3. Juhtumiuuring (15 min) GIS-i abil tehtud dokumenteerimisprojekti tutvustus: Püha Ristija Johannese ajalooline kompleks (Kavála). Keskendutakse projekti

etappidele (analüüs, dokumenteerimine, 3D-modelleerimine) ning arutletakse pärandi dokumenteerimise väljakutsete ja lahenduste üle.

4. Interaktiivne tegevus (40 min)

Õppijad kasutavad Google Earthi, et leida mõni kohalik pärandiobjekt ja lisada sellele märkused, selgitades selle ajaloolist, kultuurilist või ökoloogilist tähtsust. Tulemusi jagatakse väikestes rühmades.

5. Arutelu ja refleksioon (15 min)

Rühmaarutelu digivahendite kasutamise väljakutsete ja võimaluste üle, eriti haavatavas olukorras kogukondade puhul. Ajurünnak, kuidas selliseid vahendeid nagu Google Earth, Canva ja GIS saab rakendada kohalikes ja kaasavates projektides.

Õpiväljundid:

- Õppijad mõistavad digivahendite väärtust pärandi dokumenteerimisel.
- Õppijad tutvuvad GIS-i, Google Earthi ja Canva kasutamisega kultuuripärandi kontekstis.
- Õppijad reflekteerivad nende vahendite rakendamise üle kohalikes ja kaasavates projektides.

2. tund:	Digitaalne lugude jutustamine pärandi tutvustamiseks
Pealkiri	
Kestus	1,5–2 tundi
Vajalikud materjalid	- sülearvutid või tahvelarvutid - internetiühendus - videotöötlustarkvara (nt Clipchamp, Canva) - visuaalsed materjalid (nt fotod, kaardid)
Tunni sisu	1. Sissejuhatus ja eelmise tunni kordamine (10 min) Koolitaja teeb lühikese kokkuvõtte eelmisest tunnist ja päeva eesmärkidest.

Õppijad jagavad ühe peamise mõtte või õppetunni, mille nad eelmisest tunnist kaasa võtsid.

2. Teoreetiline osa (20 min)

Sissejuhatus digitaalse lugude jutustamise põhimõtetesse (narratiivne ülesehitus, visuaalid, heli, kaasatus). Tutvustatakse parimaid näiteid ja praktikaid (fotolood, lühivideod, muuseumide ja pärandiprojektide digilahendused).

Õppijaid juhendatakse ühendama visuaale, heli ja jutustust, et luua kaasahaarav lugu, mis tutvustab kultuuripärandit. Näidetena võib kasutada edukaid digitaalse lugude jutustamise projekte, nagu National Trusti digilood või Briti muuseumi interaktiivsed jutustamisprojektid. Õppijaid julgustatakse neid põhimõtteid oma projektides rakendada.

3. Juhtumiuuring (15 min)

Näide kultuuriorganisatsioonist, mis on kasutanud digitaalset lugude jutustamist kohalike traditsioonide elavdamiseks. Selgitatakse, kuidas organisatsioon kasutas multimeediavahendeid, nagu video, heli ja pildid, et jagada ja säilitada kohalikku kultuuri ning luua kaasahaaravaid lugusid, mis seovad mineviku ja tänapäeva.

4. Interaktiivne tegevus (40 min)

Õppijad loovad Canvas lühikese fotoloo kultuuri- või looduspärandi teemal. Õppijatel palutakse valida konkreetne päranditeema (nt kohalik traditsioon, kultuuriobjekt või loodusmaastik) ning koguda seda teemat kajastavaid pilte. Seejärel ühendavad nad need visuaalid lühikeste tekstide või narratiividega, mis toovad esile pärandi tähenduse.

Koolitaja juhendab, kuidas kasutada teksti, filtreid ja malle, et muuta lugu visuaalselt köitvaks ja selgeks.

5. Arutelu ja refleksioon (15 min)

Rühmarefleksioon selle üle, kuidas digitaalne lugude jutustamine toetab kogukonnatunnet ja ligipääsetavust. Õppijad arutavad, millised olid

peamised väljakutsed narratiivi ja visuaalide ühendamisel ning pakuvad lahendusi edaspidiseks.

Õpiväljundid:

- Õppijad mõistavad digitaalse lugude jutustamise põhimõtteid ja mõju pärandi tutvustamisel.
- Õppijad omandavad praktilise kogemuse digitaalse pärandiloo loomisel.
- Õppijad reflekteerivad lugude jutustamise rolli üle kogukonna kaasamisel ja kultuurilise uhkuse kujundamisel.

Õppemoodul 7: Hindamine

Õppemooduli hindamise eesmärk on hinnata osalejate oskust kasutada digivahendeid ja lugude jutustamise meetodeid kultuuri- ja looduspärandi säilitamisel.

Alljärgnevas tabelis on esitatud soovituslikud hindamiskomponendid, nende kriteeriumid ja hindamismeetodid.

Hindamiskomponendid	Kriteeriumid	Hindamismeetodid
1. Digipädevuse algtaseme hindamine	• Õppijate esialgsete oskuste taseme määratlemine	• Veebipõhine küsitlus enne õppetegevusi
2. Kaasatus digivahendite kasutamisel	• Aktiivne osalemine interaktiivsetes tegevustes	• Vaatlus • Koolitaja tagasiside • Digivahendite kasutamise jälgimine reaalajas
3. Digiprojektide kvaliteet	• Teoreetiliste ja praktiliste oskuste lõimimine	• Kaasõppijate poolne hindamine • Koolitajapoolne hindamine • Hindamismaatriks
4. Refleksioon õppimise üle	• Sisukad mõtisklused väljakutsete ja rakendamisvõimaluste teemal	• Kirjalikud refleksioonid • Kursusejärgsed veebipõhised küsimustikud

Allikad ja lisamaterjalid

Allikad

1. **Smith, J. (2021). *Digital Heritage: Tools and Techniques*. Tech Press.**

Raamat tutvustab digitaalse pärandi dokumenteerimise, säilitamise ja tutvustamise meetodeid ning annab ülevaate peamistest digivahenditest ja tehnoloogiatest, mida kasutatakse kultuuri- ja looduspärandi valdkonnas.

2. **Jones, A. (2020). *Storytelling for Community Heritage*. Heritage Academy Press.**

Teos keskendub lugude jutustamise rollile kogukonnapärandi väärtustamisel. Autor käsitleb, kuidas digitaalsed ja visuaalsed jutustamisviisid aitavad tugevdada kogukonnatunnet, identiteeti ja kultuurilist järjepidevust.

Lisamaterjalid

- [Google Earth](#)
Platvorm, mis võimaldab kaardistada ja uurida kultuuri- ja looduspärandi objekte ning toetab visuaalset ja ruumilist õppimist.
- [Canva](#)
Veebipõhine kujundusvahend, mida saab kasutada visuaalsete lugude, esitluste ja digiprojektide loomiseks.
- [Cultural Heritage Digital Archive](#)
Digitaalsed keskkonnad ja andmebaasid, mis toetavad kultuuri- ja looduspärandi kogumist, säilitamist ja jagamist.

